

ASPECTE ALE ȘABLONĂRII LIMBII (II)

IN MEMORIAM GRIGORE VIERU

V. Mult mai frecvent e supus șablonizării articolul/pronume *semidependent* (**al, a, ai, ale; alor**), acesta fiind *mai abstract* și angajat în *relația de obiect posedat – posesor*, specifică *genitivului* românesc. Și, precum se știe, *relațiile* sunt prin definiție *mai abstracte* decât relatele. Iată câteva mostre:

1. „Alchimia emoțională este calea *dobândirii* păcii interioare, **a echilibrului trupului și A** [sic] *minții*”¹.

Aparent, aici, totul e O.K.!

Dar! Având în vedere „referentul”² primului **a** (*a echilibrului*), vom putea ușor observa că acesta este *dobândirii* (nominativ/acuzativ: *dobândirea = a*), component atașat (ca *articol enclitic*, sudat), respectiv detașat (desudat, ca *pronume semidependent*, **a**) al sintagmelor întrutotul corecte:

- *dobândirea păcii* (interioare) și
- (dobândire ...) **a echilibrului** (trupului).

Referindu-ne, însă, la al doilea, **a** (*minții*), este foarte evidentă „supunerea” acestuia, prin coordonare, șablonului instituit de primul **a**:

- **a** (=dobândirea) *echilibrului* (sintagmă corectă) și
- ***a** (=dobândirea) *trupului* (sintagmă incorectă semantic/referențial).

Nu ne rămâne, pentru această a doua îmbinare, decât să abandonăm falsul „referent” (*dobândirea*) spre a-l găsi „în aval”, pe cel real: *echilibrului* (nominativ/acuzativ: *echilibrul*, substituibil prin **al**), component atașat, respectiv detașat al sintagmelor valide:

- (echilibru)**lui** *trupului* și, respectiv:
- (echilibru ...) **al minții**.

Alte comentarii mi s-ar părea de prisos.

2. Nici cele mai exigente și mai sobre lucrări de informație generală, cum sunt *dicționarele și enciclopediile* – fie originale, fie traduse – nu sunt scutite, contrar așteptărilor, de „păcatul” șablonării.

2.1. „În temple, imaginea sa [a zeului indian Rama] este însoțită de *figuri ale soției* sale, Sita, **ale fratelui** său vitreg, Laksmana, și **ale generalului** maimuțelor, Hanuman”³.

Și aici, la prima vedere, totul pare în regulă. Și nu

m-ar mira dacă mulți cititori s-ar putea chiar întreba retoric: cui folosește să mai „*despicăm firul în patru*”, când tutu-i atât de clar?! „Clar” (pentru nepretențioși) o fi, nu și acceptabil, însă, și nici corect, din moment ce – cum afirmam odată – „gramatica, *mare Cerber*, se revoltă”⁴!

Personal avansează ideea că pluralul **ale** (*figuri ale...*) se „cere”, indiscutabil, „singularizat” (**a** ...), cel puțin în duplicat (**a fratelui**) și-n triplicat⁵ (**a generalului**):

... însoțită de **figuri ale soției** ..., **a fratelui** ... și **a generalului** ...,

Întrucât e greu de presupus că s-ar găsi temple adăpostind grupul sculptural în care *o* (una singură!) *imagine a zeului* „este însoțită de [mai multe] *figuri ale soției* sale, Sita, **ale fratelui** [...] și **ale generalului** [...]” său, cu alte cuvinte, *mai multe* Sit-e, *mai mulți* Laksman-i, *mai mulți* Hanuman-i identice/identici! După opinia mea, în acest exemplu multiplicarea prin șablonare a pluralului **ale** este singura interpretare rațională, logică și gramaticală posibilă!

2.2. Dar, dacă, aici, unii cititori și-ar putea menține părerea că-n religia/cultura/arta indiene străvechi n-ar fi o imposibilitate să găsești asemenea creații artistice, nu același lucru vor „vedea”, sper, în următoarele două mostre (termen devenit, în limbajul mai mult sau mai puțin suburban – prin contaminare cu *monstru* – „**monstre**”!):

2.2.1. „[dezvelim astăzi] *busturile* în bronz **ale Regelui** Ferdinand și **ALE** [sic!] *Reginei* Maria”⁶.

Pluralul prim **ale** (*Regelui*) ar putea fi considerat corect dacă n-ar fi repetat în chip „șablonard”: și **ale Reginei**..., obligându-ne, astfel, să decodăm fals informația conform căreia, și Regelui, și Reginei, li se dezveleau, fiecareia, atunci și acolo (în holul Universității clujene „Babeș-Bolyai!)... *mai multe* busturi în bronz! Era acceptabilă, deși nu chiar explicită, formula prezentării celor două busturi, **al** (*Regelui*) și **al** (*Reginei*), prin pluralizarea (dar nu și repetarea pluralizării!) articolului-pronume: **ale**:

... busturile în bronz **ale Regelui**... și **Reginei**...,

urmând ca „beneficiarul” cititor să-și facă singur socoteala, defalcând pluralul **ale** (= „busturile”) și „atribuind” câte un **al** (= „bust”) fiecăruia din cele două personaje istorice. Ceea ce ne pune pe tavă chiar varianta cea mai fericită și mai... ferită de ambiguități, prin *apozarea* celor doi **al** (la singular):

... dezvelim *busturile* în bronz, **al Regelui** Ferdinand și **al Reginei** Maria.

Varianta „intermediară”:

... busturile în bronz **ale Regelui**... și **al Reginei**...

ar reduce doar pe jumătate ambiguitatea, lăsându-l pe cititor să-și imagineze, discriminatoriu, că numai Regelui i-ar reveni *mai multe busturi*, nu și Reginei.

Întrutotul la fel se pune și problema *figurilor* (soției..., **a fratelui**... și **a generalului**...), detaliată mai sus (ex. 2.1.), respectiv cea a *urnelor funerare* (din ex. 2.3.1. și 2.3.2.), care urmează.

2.3. În două numere ale „României libere” se anunța că:

2.3.1. „Astăzi vor ajunge în țară *urnele* funerare **ale** celebrei *disidente* [Monica Lovinescu] și **ALE** [sic!] *soțului* ei, Virgil Ierunca”⁷;

2.3.2. „*Urnele* funerare **ale** *Monicăi Lovinescu* și **ALE** [sic!] *lui Virgil Ierunca* au fost aduse din Franța și depuse în cavoul familiei Lovinescu de la Fălticeni, potrivit dorinței scriitoarei”⁸.

Dacă *unei singure* imagini a zeului indian **Rama** i s-ar fi putut, alături – în optica traducătorilor textului din „*Britannica*” –, sau nu, *mai multe* ale soției sale **Sita**, *mai multe ale* unuia și aceluiași frate, *mai multe ale* unuia și aceluiași general; dacă **Regelui** și/sau **Reginei** României li s-ar fi putut dezveli, sau nu, fiecăruia, simultan – în aceleași loc și timp – *mai multe* busturi, nu ne-ar mai rămâne decât să credem absurdul ideii că cenușa unui om n-ar putea încape – Doamne, iartă-ne! – într-o singură... urnă funerară, ci în *mai multe*!!

Fără alte comentarii, decât unul singur: s-au pierdut din vedere „referenții” acestor articole/pronume (**ale**) de către autorii/traducătorii textelor respective. Necunoscând, sau refuzând acceptarea procedurii logico-matematic al „singularizării” (*figuri/urne ale* = **a... + a...**; *busturi ale* = **al... + al...**), aceștia au căzut pradă fenomenului evidențiat de noi aici: *șablonarea/șablonizarea*, extrem de păguboasă prin *ambiguitățile* și *falsul informațional* pe care le induce.

2.3.3. Construcții de limbă extrem de corecte, în aparență, realizate de condeie *extrem de profesioniste* (spre exemplu, de *editorialiști* ai marilor cotidiane *naționale*, nu *locale*!) conțin asemenea ambiguități și falsuri din punct de vedere informațional, datorită ineptei *șablonizării*, mai ales acolo și atunci când e vorba de mai mulți „referenți”, care – pe cei „dotați” cu o *suficiență* de gândire critică – îi încurcă:

2.3.3.1. „[...] administrația americană a anunțat revizuirea *planurilor de construcție a scutului* antirachetă, **A** [sic] *reevaluării* misiunii din Afganistan și **A** [sic] *resetării* relațiilor cu Rusia”⁹.

Decodând cele trei ipostaze ale lui **a**, – la prima vedere, vizând toate prezumtivul „referent” (feminin/singular cel mai „propriat”: *construcție*) – vom **obține**:

- (construcție) **a scutului** (antirachetă);
- *(construcție) **a reevaluării** (misiunii...);
- *(construcție) **a resetării** (relațiilor cu Rusia).

Dacă prima ipostază (*construcție a scutului*) validează un „obiect posedat” (*construcția*) ?i un „posesor” (*scutului*) credibili, acceptabili, următoarele două, nu; nici **construcția reevaluării*, nici **construcția resetării* nu-s valide semantic-referențial, câtă vreme acestea-s „anunțate” doar ca *planuri/planurile/„planurilor”*!. Ca atare, vom găsi „în amonte” referentul corect, *planurilor*, la plural, care, prin „*singularizarea*”, prin defalcarea lui **ale**, ne permite să obținem un **al** (1) și un **al** (2):

- (plan) **al reevaluării** (misiunii în Afganistan) și;
- (plan) **al resetării** (relațiilor cu Rusia).

Sigur, în *contiguitate* (atingere directă) nu avem niciodată (mai prudent: aproape niciodată!) probleme de decodare a relației genitive: *obiect posedat* – *posesor*. Precum se poate constata în următoarele sintagme, din chiar acest text:

- *revizuirea planurilor*;
- *construcție a scutului*;
- (plan al) *resetării relațiilor*.

În *discontinuitate*, însă, avem asemenea probleme mult prea frecvent; trebuie, de aceea, să selectăm, din „amonte” (alteori din „aval”) referentul valid *coincident* în *gen* și *număr* cu articolul/pronume **al**, **a**,... și *corespunzător* semantic/referențial. Cât privește coincidența în *număr*, menționăm ca *excepții* cazurile „singularizării/pluralizării” lui **al**, **a**, **ai ale...**, în funcție de dispoziția referentului sau referenților angajați în relația de posesie – problemă care merită, indiscutabil, o cercetare mai adâncită.

Convertind *genitivele* (cu buclucașele **al, a, ai, ale...**) în *acuzative/prepoziționale* – probă admisibilă, clarificatoare – și decriptând, din nou, relațiile *obiect posedat – posesor*, vom putea decoda mesajul, de astă dată „*neșablonat*”, astfel:

„administrația SUA anunță revizuirea *planurilor* [!], nu numai *de construcție* (a scutului antirachetă), ci și *de reevaluare* (a misiunii din Afganistan) și *de resetare* (a relațiilor cu Rusia)”.

Planul (al), planurile (ale), deci. Nicidecum, presupozabilele feminine singulare: *revizuire (a), construcție (a)*, din amonte:

- **revizuirea de reevaluare și de resetare*, respectiv:
- **construcția de reevaluare și de resetare*,

cum era să ne lăsăm „păcăliți” de suficiența de gând și expresie a... grăbitului nostru editorialist al cotidianului național .

2.3.4. „Avem nevoie de un sistem cuprinzător pentru obținerea de probe în cazuri transfrontaliere. La nivel operațional, trebuie să eliminăm *obstacolele* din calea *unei operațiuni* transfrontaliere eficiente *ale organelor* de poliție [comunitară]”¹⁰.

Este, desigur, facil să observăm că sintagma **ale* (=obstacolele) *organelor* (de poliție) este invalidă referențial. Fără a mai stărui să demonstrăm de ce, socotim validă sintagma:

- (unei operațiuni) *a organelor* (de poliție...).

Altfel spus: nu *obstacolele* (sunt) *ale organelor* (de poliție), ci acțiunea (este) *a organelor*...! Dar, prin șablonarea **ale... ale...**, comoditatea de gândire și redusul spirit critic de analiză, și-au spus cuvântul. (Nu-ndrăznesc să cred că ziaristul autor ar fi identificat *același* referent, *unei operațiuni*), considerându-l, însă,... un *plural: operațiuni... ALE poliției*, aducând, astfel, o și mai... „grea” ofensă gramaticii române!)

VI. Mari probleme pune multora (chiar unor autori pe care i-am putea numi *consacrați*, judecând după zecile de volume publicate!) „paralelismul” *articol/pronume a* (numai feminin/singular) cu *prepoziția a*, cu care construim *genitivul numeralelor*, respectiv *al adjectivelor numerale*, sau al oricărui cuvinte ce *cuantifică*, exprimă un *quantum*. Exemple: „*trei bancnote A zece* lei; *să le lege de codițele A trei* cai neînvățați. Rebreanu”¹¹; *nepot A doi* monarhi etc. (nicidecum: **bancnote ALE* zece lei,... **nepot AL* doi monarhi etc.).

Găsindu-se această prepoziție (**a**) „în suită” cu articolul/pronume masculin/neutru singular, **al**, mare

mi-a fost mirarea să constat că, încă din foaia de titlu a unei cărți recent apărute, își face apariția nedemna confuzie, recte *șablonare*:

„**Crișan Mircioiu**. Prof.Univ.Dr.Docent. Doctor H.C. **AL** [sic!] *patru universități*. Membru Emerit **al Academiei de Științe Medicale**. Președinte **al Academiei Oamenilor de Știință din România – filiala Cluj**”¹².

Nu-i nici o îndoială că și-n acest caz – aspect distinct, care merită o cercetare aparte, motiv pentru care ne și oprim aici – avem de-a face cu insuficientul efort de gândire, secundat de cel de exprimare, care permit căderea în nefericitul fenomen al *șablonării*. Ba – spus mai „*pe românește*” – avem de-a face chiar cu *insuficiența cunoașterii*, „*după ureche*”, a *gramaticii românești*! Cea mai clară dovadă că gramaticienii noștri, („*grămăticii*” , în expresia caustică, dar meritată, a marelui maestru al limbii, Argezi¹³) mai au mari datorii de împlinit față de „*limba noastră cea română*” – expresie transpruteană de-o dureroasă duioșie, izvorâtă din... lacrima recent dispărutului mare poet român **Grigore Vieru**. Fie-i eternă memoria!

Note:

1. V. „Timp liber” (suplimentul de joi al **Rolib**), nr. 7(178)/13 -19 V 2003, p. 24/1/2.
2. Termen tehnic lingvistic având sensul – neatestat în dicționare – de „cuvânt *corespondent*, la care *se referă*, respectiv pe care-l înlocuiește **al, a,...**”.
3. v. *Enciclopedia Universală Britannica*, vol. 13, Ed. Litera & Enciclopedia Britannica, București, 2010 s.v. **Rama**, p.5/2/2.
4. v. V. Hodiș, *Probleme ale limbii presei românești din Ungaria*, în **Revrom**, XV, 2 (56), 2009, p. 28/1/3.
5. Curios, în NDULR, „**triplicat**”-ul e definit ca: „a **doua** [sic!] copie făcută după un document /.../”, ca și **duplicat**-ul: „al **doilea** exemplar al unui act /.../”; desigur o eroare. Aș putea afirma: o altă „fațetă” a... șablonării limbii!
6. Ap. „Tribună” (serie nouă), IV, 63/16 – 30 IV 2005, p. 15/3/1.
7. v. **Rolib**, nr.5516/vineri 25 IV 2008, p.1/2-3 (semnat: Elena Vlădăreanu).
8. Idem, nr.5597/vineri 1 VIII 2008, p.20/1/5 (nesemnat).
9. Idem, nr. 5955/joi 22 X 2009, p.1/2/1.
10. Ibidem.
11. V. NDULR, s.v. A3 și A4.
12. V. foaia de titlu a cărții lui Constantin Toni Dârțu, *Personalități române și faptele lor. 1950-2000. Crișan Mircioiu. Onisifor Ghibu*, Iași, 2008, 208 p. În *Prefață*, autorul menționează că aceasta reprezintă un extras din al XXII-lea și al XXIII-lea volum de *Personalități române și faptele lor...*, pe care le-a publicat până în prezent.
13. „*Silește-te mai tare, iubite grămătic,/ Să-mi spui – că pân-acuma tu nu mi-ai spus nimic!*” (T. Argezi).